

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

HOTĂRÂREA Nr. 277
din 28.04.2009

Dosar nr: 718/2008

Petiția nr: 13527 din data de 22.10.2008

Petent: Centrul Filia

Obiect: Declarațiile publice făcute de reclamată cu privire la influența sexului persoanei asupra deciziilor sale, în anumite perioade ale lunii.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I. 1. Numele și domiciliul petentului

1. Centrul Filia, cu sediul în București, Str. Povernei, nr. 6-8, Sector 1

I. 2. Denumire și sediu reclamat

2. M. T. cu sediul în București,

II. Citarea părților

Urmare petiției înregistrate cu nr. **13527** din data de **22.10.2008**, formulată de către petent, în temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, părțile au fost invitate, prin adresele cu nr. 15082/26.11.2008 și 15083/26.11.2008, la sediul C.N.C.D pentru audieri. La audierile din data de 18.12.2008, s-a prezentat doar partea reclamată. Ulterior, la cererea părții reclamate, părțile au fost din nou invitate prin adresele cu nr. 16244/22.12.2008 și 16245/22.12.2008 la sediul C.N.C.D pentru audieri. La audierile din data de 15.01.2009, s-a prezentat doar partea reclamată.

Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

III. Susținerea părților

Susținerea petentului

În memoriul său, înregistrat cu nr. 13527 din data de 22.10.2008, petentul sesizează Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării cu privire la declarațiile publice făcute de reclamată, potrivit cărora sexul persoanei structurează în continuare relațiile într-o societate. Reclamata a afirmat, referitor la condiția femeii, că „...trei zile pe lună sunt cumplite, pentru că în acele zile nu judeci normal. Dacă trebuie să iei o decizie în perioada când ești la ciclu este groaznic (...)”. În continuare, în susținerea declarațiilor

sale, reclamata a invocat condiția femeii din vremea romanilor când „femeile nu aveau voie să fie judecătore și avocate tocmai datorită faptului că în alea trei zile pot lua decizii distrugătoare pentru viitor (...). De asemenea, reclamata a adăugat: „Eu am numai directoare și nu le las în perioadele astea, în care explodează hormonii, să facă contracte pe bani”, decizie care, în viziunea petentului, este discriminatorie la nivelul firmei pe care reclamata o conduce, încălcând intimitatea persoanei. Petenta consideră că, afirmațiile reclamatei sunt discriminatorii și aduc atingere demnității și legitimității, pe care o au toate femeile care desfășoară oricel de activitate profesională, dar mai ales acele activități care implică luarea deciziilor.

De asemenea, petenta susține că consecințele afirmațiilor reclamatei sunt cu atât mai grave în condițiile în care în România, numărul femeilor implicate în procesul de luare al deciziei în sectorul economic este mic. În acest sens, petenta susține în adresa cu nr. 562/14.01.2009 că declarațiile dnei. M. T. ... constituie o încălcare a prevederilor art.2 alin 1 și 4, art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și aprobările ulterioare, republicată.

Susținerea reclamatei

Atât în cadrul audierilor, precum și în notele scrise depuse la termen, reclamata a ridicat excepția lipsei calității procesuale active a autorilor petiției, deoarece nu s-a făcut dovada îndeplinirii calității prevăzute de art. 28 din OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și aprobările ulterioare, republicată.

De asemenea, reclamata a ridicat excepția inadmisibilității sesizării, invocând faptul că autorii petiției nu și-au precizat temeiul de drept și de fapt al acestora. În subsidiar, reclamata a solicitat respingerea ca nefemeinică a sesizării pentru că încalcă libertatea sa religioasă și de exprimare. Reclamata susține că afirmațiile sale se bazează pe experiențe personale, ceea ce nu poate fi calificat drept discriminare. În ceea ce privește afirmațiile cu privire la condiția istorică a femeii din perioada romanilor, reclamata susține că cele afirmate reprezintă un adevăr istoric care nu poate fi contestat. Referitor la afirmația „Eu am numai directoare și nu le las în perioadele astea, în care explodează hormonii, să facă contracte pe bani”, reclamata a susținut că petenta a considerat în mod eronat că directoarele firmei conduse de reclamată ar fi discriminate, anexând în acest sens la dosar declarațiile a trei dintre directoarele sale prin care acestea afirmă expres faptul că nu au fost discriminate și nu li s-a încălcat intimitatea. În concluzie, reclamata susține că nu se poate permite o generalizare către toată categoria juridică a femeilor pornindu-se de la o presupusă discriminare asupra a trei persoane care o infirmă în totalitate sau de la exprimarea unor opinii referitoare la propria persoană. Totodată, reclamatul susține că nu poate fi considerată discriminare și extinsă la întreaga categorie a femeilor un adevăr istoric.

IV. Motivele de fapt și de drept

În fapt, Colegiul Director, reține că în articolul cu titlul „Mulți T-și, fosta feminisă: Prea mult sex și vulgaritate au construit modele care fac rău” postat în data de 19.10.2008, au fost consemnate declarațiile reclamatei, care conțineau mai multe referiri la incapacitatea femeii de a desfășura anumite activități în perioada ciclului menstrual.

În drept, Colegiul Director respinge excepțiile formulate de către reclamată în timpul audierilor. În ceea ce privește lipsa calității procesuale active a petentului, Colegiul Director reține prevederile art. 8 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor:

„(1) Organizațiile neguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului sau care au un interes legitim în combaterea discriminării au calitate procesuală activă în cazul în care discriminarea se manifestă în domeniul lor de activitate și aduce atingere unei comunități sau unui grup de persoane.

(2) Organizațiile prevăzute la alin. (1) au calitate procesuală activă și în cazul în care discriminarea aduce atingere unei persoane fizice, la cererea acesteia din urmă.”, precum și statutul petentului de organizație neguvernamentală, care are ca principal obiectiv îmbunătățirea statutului și a imaginii femeilor din România, respingând astfel prima excepție invocată de reclamată.

Referitor la excepția de inadmisibilitate a sesizării din cauza neprecizării temeiului de drept care stă la baza petiției, Colegiul Director ia act de adresa nr. 562/14.01.2009, prin care petentul precizează prevederile legale încălcate din OG nr. 137/2000, republicată și respinge această excepție.

Pe fond, Colegiul Director reține că, potrivit prevederilor **art. 2 și 3 din Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (C.E.D.A.W.)**, ratificată prin Decretul nr. 342/1981, „Statele părți condamnă discriminarea față de femei sub toate formele sale, convin să ducă prin toate mijloacele adecvate și fără întârziere o politică vizând să elimine discriminarea față de femei și, în acest scop, se angajează să:

(...) b) să adopte măsuri legislative și alte măsuri corespunzătoare, inclusiv sancțiuni în caz de nevoie, care să interzică orice discriminare față de femei;

(...) e) să ia toate măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării față de femei de către o persoană, o organizație sau întreprindere oricare ar fi aceasta;”

„Statele părți iau în toate domeniile – politic, social, economic și cultural – toate măsurile corespunzătoare, inclusiv prin dispoziții legislative, pentru a asigura deplina dezvoltare și progresul femeilor, în scopul de a le garanta exercitarea și beneficiul drepturilor omului și a libertăților fundamentale, pe baza egalității cu bărbații.”

Potrivit art. 14 din **Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale ratificată de România prin Legea nr. 30/1994**: „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Potrivit **art. 2, alin. 1 din O.G. nr. 137/2000** privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, „(...) prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă, infectare HIV ori apartenența la o categorie defavorizată care are ca scop sau efect restrângerea ori înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul public, economic, social, cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

În analiza obiectului plângerii deduse soluționării, Colegiul Director se raportează la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului pentru a răspunde următoarelor probleme din speța de față:

- dreptul la liberă exprimare;
- dreptul de a nu fi supus discriminării.

Dreptul privind libertatea de exprimare

În acest context, Curtea reiterează că libertatea de expresie constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice. Subiect al paragrafului 2 al Articolului

10. Libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.” (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

Colegiul Director consideră că, conținutul afirmațiilor reclamatei la adresa femeilor creează o atmosferă ofensatoare și degradantă. Această atitudine nu poate fi protejată de invocarea dreptului la liberă exprimare, având în vedere faptul că dreptul la liberă exprimare protejează afirmarea și răspândirea unor idei, concepte, fie ele și controversate, dar nu poate proteja un limbaj și o atitudine ofensatoare și jignitoare față de o anumită comunitate.

Dreptul de a nu fi supus discriminării

Raportat la dreptul de a nu fi supus discriminării, Colegiul director se raportează la prevederile **art. 2, alin. (4) din O.G. nr. 137/2000**, republicată care prevede: „Orice comportament activ ori pasiv care, prin efectele pe care le generează, favorizează sau defavorizează nejustificat ori supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de alte persoane, grupuri de persoane sau comunități atrage răspunderea contravențională conform prezentei ordonanțe, dacă nu intră sub incidența legii penale.”

O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare prevede în **articolul 1** că „în România, stat de drept, democratic și social, demnitatea omului, (...), libera dezvoltare a personalității umane reprezintă valori supreme și sunt garantate prin lege”.

În aceste condiții se impune analizarea plângerii înaintate spre soluționare Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării prin prisma interferenței dintre dreptul la liberă exprimare, pe care reclamata l-a exercitat prin declarațiile date și dreptul la demnitate personală invocat de petent în sesizarea transmisă.

Potrivit **art. 30, alin. 1 și 2 din Constituția României** „Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. Cenzura de orice fel este interzisă.”

Cu toate acestea dreptul la liberă exprimare nu este un drept absolut, iar legiuitorul a instituit în textul constituțional limitele exercitării dreptului la liberă exprimare, astfel, potrivit **art. 30, alin. 6 și 7 din Constituția României** „Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

În aceste condiții exercitarea libertății de exprimare comportă și obligații, și poate fi supusă unor condiții, restricții ori sancțiuni, numai în măsura în care acestea sunt prevăzute expres de lege și sunt necesare într-o societate democratică, pentru protecția demnității, reputației sau drepturilor altora.

În acest sens, prevederile **art. 30 din Constituția României** trebuie coroborate cu prevederile **art. 15 din O.G. nr. 137/2000** privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, potrivit căruia „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intra sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propaganda naționalist-șovină, de instigare la ură

rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.”

Referindu-se la afirmațiile reținute spre analiză și care fac obiectul plângerii înaintată spre soluționare CNCD, Colegiul director a considerat că aceste afirmații au un caracter denigrator și aduc atingere demnității femeilor active în viața economică, prin crearea unei atmosfere umilitoare, bazată pe criteriul de sex.

Colegiul director reține faptul că exercitarea dreptului la liberă exprimare trebuie protejată prin garantarea libertății de exprimare.

Cu toate acestea, exercitarea acestui drept nu justifică afirmațiile reclamatei conform cărora femeile își pierd calitățile și apetențele în perioada ciclului menstrual. Din afirmațiile reclamatei rezultă că motivele pentru care femeile nu ar trebui să ia decizii în anumite perioade din lună s-ar baza exclusiv pe natura biologică a femeii, ceea ce reprezintă o incitare la discriminare și o încălcare a dreptului la demnitate personală potrivit art. 15 din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată.

Trebuie avute în vedere și prevederile art. 20, alin. 6 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, „Persoana interesată are obligația de a dovedi existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi ca faptele nu constituie discriminare. În toate Colegiul director se poate invoca orice mijloc de probă, inclusiv înregistrări audio și video sau date statistice.”

În acest sens, trebuie avute în vedere datele statistice, puse la dispoziția CNCD de către petent, cu privire la prezența femeilor în procesul de luare al deciziilor în sectorul economic în România. Potrivit Rapoartelor de egalitate de șanse între femei și bărbați întocmite de Comisia Europeană, numărul femeilor manager din România este de 33%, în timp ce numărul bărbaților este dublu, ridicându-se la 67%, conform statisticii din 2008.

Aceste date reprezintă o dovadă clară a faptului că în România, în care numărul femeilor din totalul populației, potrivit statisticilor, depășește procentul de 50% (reprezentând astfel majoritatea în cadrul populației), femeile continuă să nu fie reprezentate în mod egal cu bărbații în procesul de luare al deciziilor, iar declarațiile care fac obiectul petiției aduc atingere egalității de șanse între femei și bărbați.

Din acest motiv, afirmațiile de acest gen în cadrul declarațiilor publice făcute de persoane publice așa cum este reclamata, nu fac decât să întărească stereotipurile cu privire la locul și rolul femeii în viața publică.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Respingerea celor două excepții invocate de reclamată;
2. Afirmațiile reclamatei, la care face referire petentul, cuprinse în articolul cu titlul „M... T...”, fosta feministă: Prea mult sex și vulgaritate au construit modele care fac rău” postat în data de 19.10.2008, constituie fapte de discriminare bazate pe criteriul de sex potrivit art. 2, alin 1 și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;

3. Sancționarea cu avertisment a dnei M T

4. O copie a hotărârii se va comunica părților;

V. Modalitatea de plată a amenzii

-Nu este cazul

VI. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

HALLER ISTVAN – Membru

PANFILE ANAMARIA – Membru

TRUINEA PAULA ROXANA – Membru

VASILE MONICA ANA - Membru

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.

